

К. В. ДВОРНИКОВА (викладач)
Донецький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦІЇ

У статті розглядаються деякі аспекти системи організації вищої технічної освіти у Франції. Сучасна французька система вищої освіти влаштована досить не просто. Так, у Франції існує близько 2000 вищих навчальних закладів, які в інших країнах відносяться до середніх навчальних закладах. У статті вказані основні типи вищих навчальних закладів Франції, в яких представлені різні програми навчання. Інтернаціоналізація вищої освіти є неминучим фактором, що впливає на розвиток вищої французької освіти. Франція активно включилася в процес інтеграції науково-освітнього простору, хоча при цьому вона продовжує зберігати свої національні особливості і, не скасовуючи старі традиції, привносить нові.

Ключові слова: Франція, система, вища технічна освіта, організація.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Вища освіта в усьому світі зазнає значних змін. Всім стало очевидно, що європейська вища освіта вже не витримує світової конкуренції. Оскільки консервативна система викладання у класичних університетах вже не могла конкурувати на міжнародній арені вищої освіти, було прийнято рішення про створення єдиного європейського простору вищої освіти.

На зустрічі у Парижі, при підписанні Сорбоннської декларації було наголошено: «Тепер ми знаходимося на початку значних змін в освіті й умовах праці, коли треба всебічно розвивати різнопланові курси підвищення кваліфікації, тому що навчання протягом усього життя дуже важливе сьогодні. Ми зобов'язані дати нашим студентам і нашому суспільству таку систему вищої освіти, щоб вони мали найкращі можливості шукати і знаходити свою особисту сферу для застосування вмінь» [1, с.13].

Що ж до вищої освіти Франції, то вона довгий час користувалася законами, які були прийняті ще в XIX столітті. Такий стан речей вимагав негайної перебудови в системі вищої освіти Франції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Історія і сучасний стан технічної освіти Франції висвітлюється в працях зарубіжних педагогів і соціологів: Г. Брюсі (G. Brucy), П. Бурдьє (P. Bourdieu), П. Буфартіга (Bouffartigue), П. Кайо (P. Caillaud), Ф. Лошера (F. Locher), Емануеля Пікара (E. Picard), Е. Кенсона (E. Quenson), Л. Ролле (L. Rollet), Л. Тангі (L. Tanguy), Н. Терро (N. Terrot) та інші. Проблеми модернізації вищої освіти та різні аспекти підготовки в інженерних вузах Франції знаходять своє відображення в працях І. Жингра (Y. Gingras), М. Гросеті (M. Grossetti) та інших. Проблеми гуманітарної підготовки інженерів у Франції присвячуються праці Бардель-Денонен (O. Bardel-Denonain), Дені Леметра (D. Lemaitre) та інших. Розвиток системи вищої освіти Франції у XX столітті досліджували вітчизняні і російські вчені: А.П.Максименко, О.А.Бочарова, Л.В.Шаповалова, Л.І.Зязюн, М.М.Владимирова, С.О.Головко, Б.Л.Вульфсон, М.Р.Лисенко, М.Д.Нікандров, І.Б.Марцинковський, Т.В.Мельник, К.В.Корсак та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Цілком очевидно, що Франція у другій половині XX століття потребувала швидкого реформування у галузі вищої освіти. «Студентська революція кінця 60-х років з епіцентром у Сорбонні привела до істотного реформування насамперед університетів, що визначило головні риси сучасної вищої освіти Франції» [3, с.123]. Сорбоннська декларація від 25 травня 1998 року проголосила провідну роль університетів у розвитку європейського культурного простору.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в тому, щоб розкрити та проаналізувати особливості організації вищої технічної освіти у сучасній Франції.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вища школа Франції дуже довгий час слідувала віковим традиціям, які не дозволяли розвиватися французькій системі вищої освіти. Необхідність "революції" у вищій освіті Франції назрівала вже давно. Те, що пропонувалося вищою школою (застаріла структура вищої школи, яка майже не змінювалася з часів середньовіччя; консервативна система викладання, яка ґрунтувалася на абсолютній владі завідувачів кафедр; абсолютний відрив процесу дослідження від процесу навчання), вже не могло задовольнити французьку громадськість. Дана криза вилилась у

студентські демонстрації, які пройшли в 1968 році. Уряду довелося підготувати реформу вищої школи в особі міністра освіти Е.Фора (Закон про орієнтацію вищої освіти). Саме наприкінці 1960-х рр.. було розпочато масштабну системну модернізацію французької освіти. На теперішньому етапі для вищої освіти Франції важливий Болонський процес і реалізація його цілей.

Що ж стосується сучасної організації вищої освіти Франції, то хотілось би сказати спочатку про французькі заклади вищої освіти. У Франції дуже багато навчальних закладів (десь 1877) та видів ВЗО. У Франції налічується 78 університетів. Більшість студентів навчається у державних університетах. Але поряд з університетським сектором співіснують також численні спеціалізовані заклади, в яких навчається чимала частина студентів. «Науковий аналіз доводить, що збереження і у наш час тенденції створення дедалі нових видів закладів вищої освіти є логічним наслідком складності реформування такої інертної і консервативної системи, як університети «класичного» європейського зразка» [3, с.22].

Серед закладів вищої освіти за популярністю перше місце посідають університети, тому що для вступу до них не потрібно проходити конкурсний відбір, або іспити. Достатньо лише мати при собі диплом бакалавра (диплом випускника ліцею). Але існує і «закрита» система вищої освіти, де ведеться сувора селекція перед вступом до вузу. Туди слід віднести Вищі (Великі) Школи, які поділяються на: Вищі Школи наукових і технічних профілів, Вищі Школи з комерції й управління, Школи мистецтв і архітектури, Вищі Нормальні школи. "Створення цих шкіл у XIX столітті було пов'язано з необхідністю готувати більш спеціалізовані кадри, ніж університетські установи, які аж до 1795 року були єдиним типом вищих навчальних закладів у Франції" [4, с.20]. «Великі школи, до яких вступають студенти після успішного проходження дуже вибіркового конкурсу, до якого вони готувалися у підготовчих класах протягом десь двох років, з'явилися у 18 столітті в період кризи університетів та з ініціативи уряду заповнити кадрами, на конкурсній основі, адміністрації; вони також були створені з ініціативи фахівців для того, щоб підприємства мали необхідні компетенції для свого розвитку» [5, с.98].

Наступні види вузів забезпечують у Франції підготовку за всіма основними напрямками науки і техніки: університети (Universités); Вищі школи (écoles supérieures або grandes écoles); університетські професійні інститути (les instituts universitaires professionnalisés, IUP); Університетські технологічні інститути (les instituts universitaires de technologie, IUT); відділення з підготовки техніків вищої кваліфікації (Sections de Techniciens Supérieurs, STS). Деякі з них пропонують «короткі» програми. Це програми університетських технологічних інститутів (IUT) з тривалістю два роки, після чого студенти отримують університетський диплом з технології (DUT). «Студенти короткострокового циклу технологічної освіти мають можливість продовжити своє навчання на другому циклі. Другий цикл об'єднує всі види підготовки, що включають в себе загальну підготовку і професійну підготовку. Ці види навчання, організовані саме з метою підготовки до професії, дозволяють студентам поповнити їхні знання, поглибити їх культуру і долучають їх до відповідних наукових дослідженням» [2, с.194-195]. Також програми секцій вищих техніків (STS), що тривають два роки, після чого присуджують диплом вищого техника (brevet de technicien supérieur). Але STS менш популярні, бо вони фахове звужені. «Довгі» програми пропонують університети та вузи високого рівня і навчають в них за трьома циклами. Залежно від профілю вищої школи освіта може бути загального характеру, тобто універсальною (la formation généraliste) або вузькоспеціальною (la formation spécialisée). Вищі школи мають спільні банки даних вступних іспитів (case concours). Банки екзаменаційних випробувань формуються за спеціальностями та взаємно доступні для всіх вищих шкіл.

Що ж до традиційних французьких програм підготовки дипломованих інженерів, то вони розраховані на 5 років і складаються з двох послідовних циклів навчання: підготовчий цикл (2 роки); основний інженерний цикл (3 роки). Підготовчий інженерний цикл передбачає підготовку в підготовчих класах (classes préparatoires aux grandes Ecoles, CPGE), які існують при вищих школах, університетах і ліцеях. Ступінь дипломованого інженера (Ingenieur Diplôme) офіційно прирівнюється до магістерського ступеня (Grade de Master). Основний інженерний цикл включає 2500 навчальних годин і близько 28 тижнів, або 7 місяців стажувань. На гуманітарну підготовку інженерів в програмах відводиться близько 20 %.

Слід зазначити, що організації освіти в вузах Франції властива безперервна і багатоальтернативна структура підготовки фахівців; багатодисциплінарність; модульність навчальних курсів (наявність обов'язкових модулів і модулів вільного вибору, що забезпечують реалізацію особистої освітньої траєкторії кожним студентом); систематичне оновлення змісту модулів навчальних курсів і гнучкість при їх стабільній структурі; диверсифікація форм навчання

(традиційна, екстернат, включене навчання, виробничі практики, інтернатури, комунікаційні технології тощо); система оцінки та атестації результатів навчання (ECTS); індивідуалізація навчання (індивідуальні проекти, вибір дисциплін); поєднання теоретичної підготовки з відпрацюванням практичних навичок; висока якість студентського життя в період навчання.

Висновки. На розвиток вищої освіти у Франції впливають процеси глобалізації, інтернаціоналізації та лібералізації, які визначили передумови модернізації вищої школи Франції: соціально-економічні (необхідність вдосконалення стратегічних цілей професійної освіти, системи фінансування профосвіти, забезпечення соціального захисту її працівників та освітніх установ та інше); матеріально-технічні (необхідність модернізації та розвитку матеріально-технічної бази, інфраструктури вузів та інше); педагогічні (необхідність зміни освітніх і виховних завдань, розробки нових педагогічних технологій, науково-методичного забезпечення та супроводу, підвищення компетентності працівників системи профосвіти).

Список використаної літератури

1. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / Журавський В.С., Згуровський М.З. – К.: «Політехніка», 2003. – 200 с.
2. Кодекс образования Франции. Законодательная часть. – М.: «Статут», 2003. – 270 с.
3. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / Корсак К.В. – К.: МАУП-МКА, 1997. – 208 с.
4. Никандров Н.Д. Современная высшая школа капиталистических стран: Основные вопросы дидактики / Никандров Н.Д. – М.: Высш.школа, 1978. – 279 с.
5. La documentation française – Paris, 2004. ISBN : 2-11-005532-4

Стаття надійшла до редакції 01.03.2014

Е. В. Дворникова

Донецкий национальный технический университет

Особенности организации высшего технического образования в современной Франции

В данной статье рассматриваются некоторые аспекты системы организации высшего технического образования во Франции. Современная французская система высшего образования устроена довольно не просто. Так, во Франции существует около 2000 высших учебных заведений, которые в других странах относятся к средним учебным заведениям. В статье указаны основные типы высших учебных заведений Франции, в которых представлены разные программы обучения. Интернационализация высшего образования является неизбежным фактором, влияющим на развитие высшего французского образования. Франция активно включилась в процесс интеграции научно-образовательного пространства, хотя при этом она продолжает сохранять свои национальные особенности и, не упуская старые традиции, привносит новые.

Ключевые слова: Франция, система, высшее техническое образование, организация.

К. Dvornykova

Donetsk National Technical University

Features of Organization of Higher Technical Education in Modern France

The article analyses several aspects of system of higher technical education of France. Modern French educational system is quite complicated. There are about 2000 higher educational establishments, which in other countries are secondary ones. The article names the main types of higher educational establishments in France, which have different programmes of study: classic universities, universities technological institutes, Grand schools and others.

As for programmes of studies there are 'short' and 'long' ones. 'Short' programmes last two or three years. During this period students can get a professional qualification and find a job in the industrial, sales or service spheres. 'Long' programmes are offered by institutions of higher level, like Grand schools and universities. This programme lasts for five years. Studies are divided into three cycles. The first cycle takes two years, which provides general and basic subjects. The second cycle is divided into two parts. The studies here are more profound and specialised. The third cycle can give the title of Doctor of science. The article also pays attention to the preparation of future engineers. It takes five years and is divided into two cycles: preparatory (two years) and the main one.

Education in France is organized continuously and variably. It is characterized by multi-specialization, module character of courses (obligatory and additional modules); diversification of forms of education; assessment and attestation of studies (ECTS); individualization and combination of theory and practice. Internationalization of education is an obligatory factor, which influences the development of French education. France takes an active part in the integration of scientific and educational environment, preserving its national peculiarities and traditions.

Key words: *France, system, higher technical education, organization.*